

8

saker att tänka på när
du möter personer
med autism inom
hälso- och sjukvården

Att bemöta personer med autism inom hälso- och sjukvården

För en del personer med autism kan det vara svårt att själv avgöra när och om det behövs kontakt med läkare. Det är inte självklart att någon med autism berättar för omgivningen om värk eller andra kroppsliga obehag. Det finns personer med autism som haft allvarliga sjukdomstillstånd utan att be om hjälp eller söka vård förrän sent i förloppet.

En sjukhusavdelning kan för någon med autism, särskilt om personen också har en intellektuell funktionsnedsättning, vara en obegriplig eller skrämmande omgivning. Då är tydliggörande hjälpmedel viktiga för att personen ska kunna vara trygg. Personer som känner patienten väl kan behöva finnas till hands som stöd och i dialog med sjukvårdspersonalen.

1 När det är möjligt, ge information i förväg
Vem ska personen träffa, hur går undersökningen till, hur lång tid tar den och vad händer efteråt? Bifoga tydlig vägbeskrivning och komplettera gärna med kallelse och påminnelse via sms.

2 Beskriv vem du är och vad du gör
Berätta vem du är, vad du kommer att göra och varför. Beskriv olika moment innan de utförs. Visa eventuella instrument som ska användas och demonstrera eventuella ljud.

3 Använd konkret tydlig kommunikation
Undvik småprat, skämt ("Oj, den här foten får vi nog såga av") och ironi. Lämna inte underförstådd information "mellan raderna". Om det kan bli väntetid, försök tala om hur lång väntetiden blir. Att säga sådant som inte uppfylls ("Det här tar bara en liten stund", "Det här gör inte ont") kan påverka personens förtroende för dig.

4 Förvänta dig inte en typisk social kontakt
Ansiktsuttryck och kroppsspråk behöver varken tolkas eller användas på ett förväntat sätt. Det är ord som står för innebörden. Ögonkontakten kan uppfattas som undvikande eller för ihärdig. För en del med autism är det lättare att fokusera på det som sägs när de inte har ögonkontakt.

5 Fråga specifikt efter vad du behöver veta
Personen kan förvänta sig att du redan känner till det du behöver veta om dennes medicinering, hälsohistoria eller annat.

6 Använd skriftligt stöd eller bildstöd
Det är viktigt att skapa förutsägbarhet för personer med autism. Använd om möjligt bildstöd eller kommunikationshjälpmedel som personen är van vid, eventuellt med stöd av närstående eller någon som känner personen bra.

7 Avsätt extra tid
Den som har autism kan behöva mer tid att bearbeta information och uttrycka behov. Var inte för snabb att skynda på samtalet. Det kan ta energi och tid att ta in det som sägs, särskilt för barn med autism eller den som även har en intellektuell funktionsnedsättning. Ställ en fråga i taget. Flera frågor som ställs samtidigt eller med oklart syfte kanske inte besvaras alls. Någon med autism kan ibland även svara på frågor utifrån vad hen tror är "rätt" svar eller med en inlärd fras som egentligen inte stämmer just nu.

8 Ta alltid individuell hänsyn
Det som blir bra för en person med autism kanske inte passar en annan. Hör med personen själv, dennes närstående eller någon annan som känner personen väl om hur behoven ser ut och vad som är viktigt att tänka på. En närstående eller någon annan som personen känner kan behöva vara med för att kunna upprepa information senare och svara på frågor. När det gäller ett barn är det viktigt att tolka symtom tillsammans med en förälder. Ett barn med autism som pratar "bra" kan trots stort ordförråd ha svårigheter att beskriva symtom och var det inte känns bra.

